

USNESENÍ

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedy JUDr. Jiřího Pally a soudců JUDr. Tomáše Langáška a Mgr. Aleše Roztočila v právní věci navrhovatelky: **JUDr. I. Š.**, předsedkyně Okresního soudu v Liberci, se sídlem U Soudu 540/3, 460 72 Liberec, proti kárně obviněnému: **Mgr. M. K.**, soudce Okresního soudu v Liberci, U Soudu 540/3, 460 72 Liberec, týkající se kárného řízení vedeného před Nejvyšším správním soudem pod sp. zn. 11 Kss 7/2013, v řízení o námitce podjatosti předsedkyně kárného senátu Mgr. Daniely Zemanové vznesené navrhovatelkou,

takto:

Předsedkyně kárného senátu Nejvyššího správního soudu jako soudu kárného Mgr. Daniela Zemanová **není vyloučena** z projednávání a rozhodnutí věci vedené u Nejvyššího správního soudu pod sp. zn. 11 Kss 7/2013.

Odůvodnění:

[1] V kárném řízení zahájeném navrhovatelkou proti kárně obviněnému soudci byla navrhovatelkou včas vznesena námitka podjatosti předsedkyně rozhodujícího kárného senátu 11 Kss Mgr. Daniely Zemanové, odůvodněná skutečností, že Mgr. Daniela Zemanová v době od 1. 11. 1998 do 20. 11. 2001 vykonávala u Okresního soudu v Liberci justiční praxi a s kárně obviněným soudcem, který u Okresního soudu v Liberci pracuje nepřetržitě od 15. 9. 1995, se osobně zná, jako ostatně s celou řadou dalších soudců Okresního soudu v Liberci, zcela pravidelně se setkávali a tento osobní vztah podle navrhovatelky brání Mgr. Daniele Zemanové nestranně ve věci rozhodnout.

[2] Předsedkyně kárného senátu 11 Kss Mgr. Daniela Zemanová se k námitce podjatosti vyjádřila tak, že kárně obviněného soudce osobně od svého nástupu na Okresní soud v Liberci zná. V době, kdy tam působila jako justiční čekatelka, byl kárně obviněný již soudcem. Mgr. Daniela Zemanová v prosinci roku 2001 nastoupila jako soudkyně ke Krajskému soudu v Ústí nad Labem – pobočce v Liberci, která se nachází ve stejné budově, jako Okresní soud v Liberci, kde pracovala až do roku 2006. Potvrzuje tedy, že v letech 1998 až 2006 pracovala ve stejné budově jako kárně obviněný. K němu má běžný přátelský kolegiální vztah, vzhledem k relativně shodnému věku si tykají. Mgr. Daniela Zemanová

zdůraznila, že se jedná výhradně o vztah pracovní, nikdy se osobně ve volném čase nestýkali, ostatně ani v rámci shodného pracoviště se nesetkávali často, v žádném případě pravidelně. Od jejího odchodu z pobočky krajského soudu již s kárně obviněným v kontaktu nebyla, po roce 2006 se s ním jen dvakrát na celostátním shromáždění zástupců Soudcovské unie setkala a jako ostatní delegáti se běžně pozdravili. Mgr. Daniela Zemanová ponechala na příslušném senátu, zda výše uvedené okolnosti zakládají pochybnosti o její nepodjatosti.

[3] K vznesené námitce podjatosti se vyjádřil i kárně obviněný soudce tak, že potvrdil, že předsedkyni kárného senátu Mgr. Danielu Zemanovou zná z doby jejího působení u Okresního soudu v Liberci v pozici justiční čekatelky, resp. z doby jejího působení ve funkci soudkyně u Krajského soudu v Ústí nad Labem – pobočky v Liberci, s tím, že šlo o vztah čistě pracovního charakteru. Podle kárně obviněného soudce není tato skutečnost důvodem zpochybňujícím nestrannost Mgr. Daniely Zemanové jako předsedkyně kárného senátu v jeho věci. Upozornil též na skutečnost, že námitku podjatosti nevznela sama navrhovatelka, nýbrž místopředsedkyně Okresního soudu v Liberci Mgr. T. B., jež navrhovatelku v době její nepřítomnosti zastupovala.

[4] Podle § 25 zákona č. 7/2002 Sb., o řízení ve věcech soudců, státních zástupců a soudních exekutorů, ve znění pozdějších předpisů, nestanoví-li tento zákon jinak nebo nevyplývá-li z povahy věci něco jiného, v kárném řízení se přiměřeně použijí ustanovení trestního řádu. Zvláštní ustanovení § 10 zákona č. 7/2002 Sb. však stanoví, že na vyloučení člena senátu z projednávání a rozhodování věci se přiměřeně použije ustanovení zvláštního právního předpisu; poznámka pod čarou 4c) odkazuje na § 8 soudního řádu správního (dále jen „s. ř. s.“). Jakkoli poznámka pod čarou nemá sama o sobě normativní, toliko výkladově podpůrnou povahu, nutno podle systematického a doslovného výkladu dospět k závěru, že při rozhodování o vyloučení člena kárného senátu se postupuje podle procesního předpisu, jímž se řídí Nejvyšší správní soud, tj. v souladu s informací v poznámce pod čarou podle soudního řádu správního, a nikoli např. podle trestního řádu – jinak by totiž nebylo třeba zvláštního odkazovacího ustanovení § 10 zákona č. 7/2002 Sb.

[5] Podle ustanovení § 8 odst. 1 s. ř. s. jsou soudci vyloučeni z projednávání a rozhodnutí věci, jestliže se zřetelem na jejich poměr k věci, k účastníkům nebo k jejich zástupcům je dán důvod pochybovat o jejich nepodjatosti. Vyloučení jsou též soudci, kteří se podíleli na projednávání nebo rozhodování věci u správního orgánu nebo v předchozím soudním řízení. Důvodem k vyloučení soudce nejsou okolnosti, které spočívají v postupu soudce v řízení o projednávané věci nebo v jeho rozhodování v jiných věcech.

[6] Citované zákonné ustanovení, jež má být na projednávanou věc aplikováno, je nutno interpretovat v jeho ústavněprávním kontextu. Je totiž garancí toho, aby ve věci rozhodoval nezávislý a nestranný soudce, což je integrální součástí práva na spravedlivý proces tak, jak je vymezeno v ustanovení čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod a v ustanovení čl. 6 odst. 1 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod. Nestrannost a nezájatost soudce je jedním z hlavních předpokladů spravedlivého rozhodování a jednou z hlavních premis důvěry občanů a jiných subjektů práva v právo a právní stát (čl. 1 odst. 1 Ústavy České republiky). Nestrannost soudce je především subjektivní psychickou kategorií, jež vyjadřuje vnitřní psychický vztah soudce k projednávané věci (subjektivní test). Při posuzování námitky podjatosti je však třeba

nestrannost vnímat i z hlediska objektivního (objektivní test), tzn. zkoumat, zda skutečně existují objektivní okolnosti, jež vyvolávají oprávněné pochybnosti o nezájatosti soudce v konkrétním případě. Nejvyšší správní soud v usnesení č. j. Nao 46/2010 - 78 ze dne 11. června 2010 to vyjádřil tak, že důvodem vyloučení soudce podle § 8 odst. 1 s. ř. s. je taková povaha subjektivního vztahu soudce k věci samé, k účastníkům či jejich zástupcům, která je natolik objektivizovatelná, že lze důvodně pochybovat o soudcově nepodjatosti. K této otázce se vyslovil i Ústavní soud, podle něhož vyloučení soudce z projednávání a rozhodování ve věci má být založeno nikoliv jen na skutečně prokázané podjatosti, ale již tehdy, jestliže lze mít pochybnosti o jeho nepodjatosti; při posuzování této otázky je tedy třeba učinit úvahu, zda – s ohledem na okolnosti případu – lze mít za to, že by soudce podjatý mohl být (viz nález sp. zn. I. ÚS 167/94 ze dne 27. 11. 1996, N 127/6 SbNU 429, dostupné na <http://nalus.usoud.cz>). Otázka podjatosti nemůže být ve všech případech postavena zcela najisto, nicméně rozhodovat o této otázce je nutno vždy na základě existujících objektivních skutečností, které k subjektivním pochybnostem účastníků řízení vedou. K vyloučení soudce z projednání a rozhodnutí věci však může v zásadě dojít teprve tehdy, když je evidentní, že vztah soudce k dané věci, účastníkům nebo jejich zástupcům, dosahuje takové povahy a intenzity, že i přes zákonem stanovené povinnosti nebudou moci nebo schopni nezávisle a nestranně rozhodovat (srov. nález sp. zn. II. ÚS 105/01 ze dne 3. 7. 2001, N 98/23 SbNU 11).

[7] Rovněž judikatura Evropského soudu pro lidská práva vychází z dvojího testu nestrannosti soudce: subjektivní test je založen na základě osobního přesvědčení soudce v dané věci, objektivní test sleduje existenci dostatečných záruk, že je možno v tomto ohledu vyloučit jakoukoliv legitimní pochybnost (srov. rozsudek ve věcech *Saraiva de Carvalho proti Portugalsku* ze dne 22. 4. 1994, stížnost č. 15651/89, resp. *Gautrin a další proti Francii* ze dne 20. 5. 1998, stížnost č. 21257/93). V této souvislosti Ústavní soud poznamenal, že procedura vyloučení soudce z projednání a rozhodování je jednou z procesních záruk nestrannosti soudu. Při posuzování, zda je dán i objektivní aspekt pochybností o nestrannosti, i pouhé zdání v tomto směru může mít význam [např. rozsudek Evropského soudu pro lidská práva *Piersack proti Belgii* ze dne 1. 10. 1982, stížnost č. 8692/79, § 30; srov. též rozsudek *Wettstein proti Švýcarsku* ze dne 21. 12. 2000, stížnost č. 33958/96, § 42 – 44, a nález Ústavního soudu sp. zn. III. ÚS 441/04 ze dne 12. 1. 2005 (N 6/36 SbNU 53)].

[8] Při rozhodování o vyloučení soudce z důvodů uvedených v ustanovení § 8 s. ř. s. je však nutno si též uvědomit, že vyloučení soudce představuje výjimku z ústavní zásady, podle níž nikdo nesmí být odňat svému zákonnému soudci s tím, že příslušnost soudu i soudce stanoví zákon (ustanovení čl. 38 odst. 1 Listiny základních práv a svobod). Tak, jak zákon tuto příslušnost stanovil, je příslušnost zásadně dána, a postup, kterým je věc odnímána soudu příslušnému a přikázána soudu, resp. soudci jinému, je nutno chápat jako postup výjimečný. Soudce lze z projednávání a rozhodnutí přidělené věci vyloučit jen výjimečně a ze skutečně závažných důvodů, které mu reálně brání rozhodnout v souladu se zákonem nezájatě a spravedlivě (srov. usnesení Nejvyššího správního soudu č. j. Nao 19/2003 - 16 ze dne 29. 4. 2003, dostupné na www.nssoud.cz).

[9] V projednávané věci dospěl Nejvyšší správní soud k závěru, že subjektivní důvod k vyloučení Mgr. Daniely Zemanové naplněn nebyl. Z námitky podjatosti navrhovatelky, ani z vyjádření Mgr. Daniely Zemanové nevyplývá, že by měla subjektivní vztah k věci

a účastníkům řízení v kvalitě a intenzitě, jež by musela vést k jejímu vyloučení. Mgr. Daniela Zemanová subjektivní podjatost nepociťovala, ostatně až do podání námítky podjatosti činila ve věci procesní úkony. Ani navrhovatelka nenamítá, resp. neuvádí konkrétní okolnosti, z nichž by plynulo, že by Mgr. Daniela Zemanová měla mít s kárně obviněným soudcem osobní vztah nad rámec běžné známosti ze společného pracoviště, resp. z místa výkonu práce ve stejné budově, a to ani v době, kdy v Liberci působila, ani později po přeložení k Nejvyššímu správnímu soudu. Opak neplyne ani z vyjádření kárně obviněného soudce. Na takový subjektivní vztah nelze usuzovat ani z „tykání“ mezi Mgr. Danielou Zemanovou a kárně obviněným soudcem, neboť jde o společenskou konvenci vzájemného oslovení se mezi kolegy soudci na jednom pracovišti, kteří nejsou ve vzájemném vztahu nadřízenosti a podřízenosti, zejména – jako v daném případě – datuje-li se počátek tykání do mladších let zúčastněných, kdy je to dokonce běžnější než u generací starších.

[10] Pro úplnost, ani ve vztahu k navrhovatelce nenalezl Nejvyšší správní soud žádný náznak existence subjektivních důvodů pro vyloučení Mgr. Daniely Zemanové – ani navrhovatelka, ani Mgr. Daniela Zemanová neuvádějí nic, z čehož by bylo možno usuzovat na subjektivní vztah mezi nimi nad rámec standardního vzájemného povědomí o existenci mezi příslušníky téhož soudcovského stavu; ostatně z judikatury Nejvyššího správního soudu plyne, že *„podjatost soudců ve vztahu ke správním orgánům, resp. k osobám za ně jednajícím, je nutno vykládat restriktivněji, než je tomu u ostatních účastníků řízení“* (srov. odstavec 11 usnesení č. j. Nao 46/2010 - 78 ze dne 11. června 2010), kteroužto úvahu lze přenést i na situaci navrhovatelky jako nositelky zákonem svěřené pravomoci na úseku správy justice, od níž se odvíjí i zákonem svěřená aktivní legitimace k zahájení kárného řízení.

[11] Důvod pro vyloučení Mgr. Daniely Zemanové Nejvyšší správní soud neshledal ani z hlediska objektivního testu. Tvrzený důvod pro vyloučení předsedkyně kárného senátu spočívá zjednodušeně řečeno v tom, že Mgr. Daniela Zemanová pochází z Liberce, resp. že svou soudcovskou kariéru zahájila v Liberci, nejprve jako čekatelka u okresního soudu, posléze jako soudkyně u soudu krajského, odkud pocházejí též ostatní účastníci kárného řízení. Objektivně nazíráno to však nemůže být dostatečným důvodem pro vyloučení jinak zákonného soudce. Každý soudce odněkud pochází, někde začínal. Každý soudce v průběhu své soudcovské kariéry navazuje na svých pracovištích, odborných konferencích a seminářích a při jiných příležitostech společenského života uvnitř soudcovského stavu standardní kolegiální a profesní vztahy a jen některé z nich se vyvinou ve vztahy osobní. Krom toho, hloubka těchto vztahů se v čase mění, některé se prohlubují, jiné – zejména po opuštění společného pracoviště – blednou. Každý soudce profesionál při rozhodování musí být schopen tyto standardní profesní a kolegiální vztahy odstínit, resp. jde o – zejména u soudců vyšších soudů, jež pravidelně přezkoumávají rozhodnutí svých kolegů na nižších stupních soudní soustavy – natolik běžný fenomén, že si soudci profesionálové jejich existenci při rozhodování ani nemusí uvědomovat.

[12] Není ostatně bez zajímavosti, že procesní předpisy nezakládají důvod podjatosti ve skutečnosti, že soudce vyššího soudu rozhoduje o věci vzešlé od kolegů z nižšího soudu, kde předtím působil, ale jen pokud se soudce přímo podílel na projednávání nebo rozhodování téže věci v předchozím soudním řízení (srov. § 8 odst. 1 s. ř. s. a obdobně formulovaná ustanovení v § 14 odst. 2 občanského soudního řádu, § 30 odst. 3 trestního

řádu či v § 36 odst. 2 zákona o Ústavním soudu, a podobně též citovaný rozsudek Evropského soudu pro lidská práva *Piersack*, § 30). Při rozhodování o vyloučení soudce je totiž třeba mít na paměti též zachování funkčnosti soudu, resp. zákaz *denegationis iustitiae*, z čehož plyne, že výklad a aplikace ustanovení o vyloučení soudců nemohou vyústit v situaci, kdy již nebudou žádní soudci, kteří by o věci mohli rozhodovat – proto na vyšších stupních soudní soustavy, kde jsou možnosti substituce vyloučeného soudce omezenější, je namístě zaujmout k vylučování soudců přístup restriktivnější než na nižších stupních soudní soustavy, kde je řešení procesní situace v důsledku vyloučení soudců snazší, včetně možnosti přikázání věci jinému věcně příslušnému soudu (srov. § 9 odst. 1 s. ř. s. a pro ilustraci též usnesení Ústavního sp. zn. Pl. ÚS 17/11 ze dne 3. 5. 2012, dostupné na <http://nalus.usoud.cz>).

[13] I když nastíněná situace v případě vyloučení předsedkyně kárného senátu 11 Kss Mgr. Daniely Zemanové bezprostředně nehrozí (k dispozici je její náhradnice, případně jiný soudcovský kárný senát Nejvyššího správního soudu), nelze jen z tohoto důvodu opustit dosavadní sevřený výklad ustanovení o vyloučení soudce z projednávání a rozhodování věci, resp. rozvolnit objektivní test důvodů pro jeho vyloučení. Jak bylo výše uvedeno, procesní předpisy předchází působení soudce u jiného soudu, z něhož vzešla kárná věc, resp. účastníci kárného řízení, za důvod pro jeho vyloučení nepovažují, vztah předsedkyně kárného senátu ke kárně obviněnému soudci a navrhovatelce nepřekračuje standardní profesionální, resp. kolegiální známost v rámci soudcovského stavu, nadto vztah předsedkyně kárného senátu vůči kárně obviněnému soudci, resp. ostatním soudcům Okresního soudu v Liberci se v čase přirozeně oslaboval, vždyť k přeložení Mgr. Daniely Zemanové k výkonu funkce soudkyně u Nejvyššího správního soudu došlo již před více než 7 lety, resp. k ukončení jejího působení u Okresního soudu v Liberci již před více než 12 lety, a nic nenasvědčuje tomu, že by byl i poté naopak aktivně prohlubován.

[14] Nejvyšší správní soud proto z těchto důvodů dospěl k závěru, že nejsou dány důvody pro vyloučení Mgr. Daniely Zemanové z projednávání a rozhodnutí kárné věci vedené u Nejvyššího správního soudu pod sp. zn. 11 Kss 7/2013.

Poučení: Proti tomuto usnesení **nejsou** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 27. srpna 2013

JUDr. Jiří Palla
předseda

senátu